

fic exponitur: Tu es fortis, & aliquis homo est fortis, & non aliquis homo est ita fortis sicut tu, ergo tu es fortior aliquo homine. Ita autem, Tu es fortior omni homine, sic exponenda est. Tu es fortis, & homo est fortis, & non omnis hō est ita fortis sicut tu, ergo tu es fortior omni homine.

Eodem modo exponendum est postitium comparabiliter sumptum cum magis, vt ego sum magis sapiens quam tu: Sic exponitur, ego sum sapiens, & tu es sapiens, & tu nō es ita sapiens sicut ego, ergo ego sum magis sapiens quā tu.

Si autem sumatur cum minus, vt hic, Tu es minus fortis quā Hec̄tor exponitur sic: Tu es fortis, & Hec̄tor est fortis, & tu non es ita fortis sicut Hec̄tor, ergo tu es minus fortis quā Hec̄tor. Constat igitur tibi quomodo gradus comparatiuus, & postitium comparabiliter sumptum cum magis aut minus exponi debeat.

Conclusiones quas inferunt terminis, ex hoc modo probandi vide in Paulo in tractat. de probationibus terminorum.

Superlatiuis gradus vt terminus, vt sapientissimus, dupliciter accipi potest: scilicet absolute, & in genere. Absolute quidem sumitur, quando in propositione post terminum superlatiuū nil aliud sequitur, vt quando dicimus Deus est optimus, Deus est sapientissimus. In genere sumitur, quando terminum superlatiuū sequitur aliud, vt quando post terminū dicimus, Hec̄tor est fortissimus Troianorum.

Item terminus superlatiuus sumptus in genere, siue vt dicunt alij sumptus respectiue, dupliciter potest accipi: scilicet postitiue & negatiue. Postitiue quidem sumitur: quando per excessum aliorum sumitur, & tunc conuenit vni soli, & verificatur illud, quod per superabundantiam dicitur, vni soli conuenit, & in hoc sensu, hæc intelligenda est. Socrates est sapientissimus hominum, vt tibi manifestabitur in propositione sua. Negatiue autem sumitur, non per excessum aliorum, sed quia non excedit ab aliis, & in hoc sensu, gradus superlatiuus potest conuenire multis. Puta non inconuenit quōd inter Romanos sint decem fortissimi, quia non dantur fortiores illis.

His præmissis aduerte q̄ alio modo exponitur gradus superlatiuus absolute sumptus & alio modo respectiue, postitiue, & alio modo respectiue.

Absolute sumptus exponitur per duas exponentes vt hic Deus est potentissimus, sic exponitur: Deus est potens & nihil est, nec potest esse potentius, nec æque potens in tota latitudine entium sicut Deus, ergo Deus est potentissimus. & aduerte q̄ apud Aristotelem superlatiuus absolute sumptus dicitur per hyperboleam, & est proprietatis diuinæ, vt tibi declarabitur in prima philosophia.

Respectiue postitiue sumptus exponitur per tres exponentes, vt hic: Hec̄tor est fortissimus Troianorum, sic exponitur Hec̄tor est fortis, Troiani sunt fortes, & nullus ex Troianis est ita fortis sicut Hec̄tor est fortis, ergo Hec̄tor est fortissimus Troianorum.

Respectiue negatiue sumptus exponitur per tres exponentes, vt hic Achilles est fortissimus Græcorum, sic exponitur: Achilles est fortis, Græci sunt fortes, & nullus Græcorum est fortior Achille, ergo Achilles est fortissimus Græcorum, & si aduertis isti duo modi exponendi conueniunt in duabus primis exponentibus, & differunt in tertia: nam in primo modo tertia fit per negatiuum postitium comparabiliter sumpti per hanc dictionem ita siue æque, sed in secundo modo tertia fit per negatiuum gradus comparatiui, fortissimus omnium.

Eodem modo exponenda est ista. Socrates est fortissimus hominum, postitiue quidem sic, Socrates est fortis, homines sunt fortes & non omnes homines sunt ita fortes, sicut Socrates, ergo Socrates est fortissimus omnium hominum. Negatiue autem sic, Sortes est fortis, & homines sunt fortes & non omnis homo est fortior Sorte, ergo Sortes est fortissimus omnium hominum. Constat igitur tibi quibus modis exponendus est gradus superlatiuus tam absolute quā respectiue sumptus postitiue & negatiue.

Conclusiones, quas ex hoc modo probandi inferunt terminis, vide in Paulo in tractat. de probationibus terminorum.

Differt aliud, & non idem probatur per tres exponentes, quarum duæ sunt affirmatiue de secundo adiacente, & tertia est negatiua, in qua negatur prædicatum à subiecto. vt hic, Homo differt ab asino, exponit sic: homo est, asinus est: & homo non est asinus, ergo homo differt ab asino, ergo homo est aliud ab asino, ergo homo non est idem cū asino.

Ista autem sortes differt ab omni homine sic exponitur, Sortes est, homo est: & Sortes non est omnis homo, ergo Sortes differt & est aliud, & non idem ab omni homine.

Hæc autem de præterito Sortes fuit aliud à Platone sic exponitur, Sortes fuit, & Plato fuit, quando Sortes fuit, & Sortes non fuit Plato, ergo Sortes fuit, aliud à Platone.

Hæc verò de futuro, Sortes differt ab Antichristo, sic exponitur Sortes erit, & Antichristus erit, quando Sortes erit, & Sortes non erit Antichristus, ergo Sortes differt ab Antichristo, & per consequens erit aliud ab antichristo, & non idem cum Antichristo. Constat igitur tibi quomodo isti ter. Differt, aliud, non idem exponendi sunt.

Sed aduerte q̄ differt potest dupliciter sumi, scilicet postitiue & negatiue: postitiue quidem sumitur, quando extrema quæ differunt possunt esse in eodem tempore, vt Sorte existente in eodem tempore, in quo existit Plato dicimus q̄ Sorte differt à Platone. Negatiue autem sumitur, quando negat vnum extremum ab alio dato quod vtrunque extremum non existat in eodem tempore, in quo sensu concedimus quōd Sortes senex differt à seipso puero, licet non sit amplius puer. Hæc enim negatiua est vera, Sortes senex non est ipsemet puer, ergo differt à seipso puero. Quando igitur tenetur postitiue, exponitur per tres exponentes, vt docuimus, quando autem tenetur negatiue probatur vt diximus.

Item aduerte, q̄ aliud & non idem substantiue siue in neutro genere important distinctionem essentialē, sed in masculino genere siue adiectiue important distinctionem non essentialē, sed personale, siue suppositalem. Vnde vt tibi declarabitur in sacra Theologia conceditur quōd pater non est aliud à filio, sed alius, & conceditur quōd est alia persona & aliud suppositum à persona & supposito filij, & cætera.

Conclusiones, quas terminis inferunt de ly differt ex prædicto modo probandi quando tenetur postitiue, vide Pau. in tract. de proba. termi.

De hoc termino immediate videndum est, quomodo eius propositio, quā ingreditur exponenda sit, tu igitur aduerte q̄ hic terminus immediate dupliciter sumi in doctrina peripatetica consuevit, primo vt est nomen, s. immediatus immediata immediatum, & plurale est immediati immediata & immediata, secundo vt est aduerbium: in primo sensu significat rem sine medio, in secundo sensu importat statim. Iuxta primum sensum dicimus quōd in continuo partes sunt immediatæ, quoniam inter eas non cadit medium neque eiusdem, neque alterius generis, sed copulatur ad vnum terminum commune, per oppositum quæ consequenter se habent, vt digiti in manu, non dicuntur immediata, quoniam inter ea cadit medium saltem alterius generis, vt aqua & aer, vel aliud, vt tibi declarabitur in quinto libro Physicorum, & in secundo de Anima, sed pro nunc sustine. Iuxta secundum sensum importat negationem interpositio nis alicuius instantis aut temporis, vt tibi declarabitur in exponendo.

Iuxta primum sensum propositio de immediate, s. tento nominaliter, probanda est per consequentiam, cuius antecedes fit cum negatione medij vt hic, spheræ cælestes sunt immediatæ, sic probatur: Inter spheræ & spheram non datur nec est dabile medium, ergo sunt immediatæ. sed aduerte, quoniam huiusmodi probatio spectat ad Philosophum naturalem, ideo logici de hac mentionem non faciunt.

Iuxta autem secundum sensum propositio de immediate scilicet sumpto aduerbially, qualiter probanda sit, hic est inuestigandum. Tu igitur aduerte quōd potest esse affirmatiua & negatiua, si affirmatiua, vel de præterito vel de futuro, si negatiua, vel negatione postposita, vel negatione præposita ly immediate.

Si est affirmatiua de præterito, probanda est per duas exponentes, quarum prima est præteritans, & secunda est vniuersalis negatiua sibi correspondens, vt hic: Immediate ante hoc instans fuit pluuia, sic exponitur, Ante hoc instans fuit pluuia, & nullum fuit instans ante hoc, quin inter illud & hoc fuerit pluuia, ergo immediate ante hoc instans fuit pluuia.

Similiter probanda est affirmatiua de futuro, vt hic: Immediate post hoc instans erit bellum, sic exponitur: Post hoc instans erit bellum, & nullum erit instans, post hoc, quin inter illud & hoc erit bellum, ergo immediate post hoc instans erit bellum.

Superlati
uis gra-
dus.